

Gewijzigd raadsvoorstel



Onderwerp **wijziging Financiële Verordening gemeente Groningen**

Registratienr. **5307383** Steller/telnr. **Harrie Austie/ 7693** Bijlagen **3**

Classificatie

Openbaar

Vertrouwelijk

Portefeuillehouder

Schroor

Raadscommissie

Voorgesteld raadsbesluit

De raad besluit:

- I. de verordening tot wijziging van de Financiële Verordening gemeente Groningen 2013 vast te stellen;
- II. artikel I van deze verordening in werking te laten treden vanaf 1 januari 2016 en te laten gelden vanaf het begrotingsjaar 2016;
- III. artikel II van deze verordening met terugwerkende kracht in werking te laten treden vanaf 1 januari 2015 en te laten gelden vanaf het begrotingsjaar 2015;
- IV. dit besluit bekend te maken door plaatsing in het elektronische gemeenteblad.

Samenvatting

Met de Financiële Verordening geeft de raad uitgangspunten voor het financiële beleid, de financiële organisatie en het financiële beheer van de gemeente, waaronder regels voor waardering en afschrijving van activa. De afgelopen periode zijn er enkele ontwikkelingen geweest die aanleiding geven om de Financiële Verordening op een aantal punten te wijzigen.

Het betreft de aanpassing van enkele afschrijvingstermijnen bij Stadsbeheer, het vervallen van de diensten als gevolg van de organisatieverandering in 2014 en het veranderen ingaande 2016 van het autorisatieniveau van de begroting van deelprogramma naar programma.

Met dit voorstel worden de gevolgen van deze ontwikkelingen in de Financiële Verordening aangebracht.

Vervolg voorgesteld raadsbesluit

Aanleiding en doel

De laatste tijd zijn er enkele ontwikkelingen geweest die aanleiding geven om de Financiële Verordening te wijzigen.

1. enkele afschrijvingstermijnen bij Stadsbeheer zijn gewijzigd,
2. als gevolg van de organisatieverandering in 2014 is geen sprake meer van diensten
3. uw raad heeft besloten ingaande 2016 het autorisatieniveau van de begroting te wijzigen van deelprogramma naar programma.

Het doel is dat de Financiële Verordening is bijgewerkt voor deze recente ontwikkelingen.

Kader

Artikel 212 Gemeentewet verplicht iedere gemeente een verordening te hebben waarin de raad uitgangspunten vaststelt voor het financiële beleid, voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie, waaronder specifiek de regels voor waardering en afschrijving van activa. De verordening heet ook wel de Financiële Verordening. De Financiële Verordening gemeente Groningen is vastgesteld bij raadsbesluit van 30 januari 2008, nr. 6a en is de laatste keer gewijzigd bij raadsbesluit van 24 juni 2015, nr. 6e. Ook wijzigingen van de verordening worden derhalve door uw raad vastgesteld.

Argumenten en afwegingen

Afschrijvingstermijnen Stadsbeheer

Bij de samenvoeging van alle onderhoudstaken bij het beheer van de openbare ruimte hebben wij besloten om het beheer, het onderhoud en de aanschaf van rijdend- en vast materieel bij de Directie Stadsbeheer te leggen. Dit is de aanleiding geweest om te onderzoeken of de afschrijvingstermijnen voor rijdend en vast materieel zoals vermeld in de bijlage van de Financiële verordening nog actueel zijn. Uit het onderzoek is gebleken dat door technische ontwikkelingen de levensduur van een aantal activa langer is dan genoemd in de bijlage. Daarnaast is gebleken dat de lijst niet volledig is.

In praktijk werden materieel en wagens al later vervangen dan de voorgeschreven afschrijvingsmijnen. Jaarlijks ontstond hierdoor vrijval. Deze vrijval heeft voor een groot deel geleid tot verlaging van de kosten afvalinzameling (€ 100.000,-). **De vrijval van de kapitaallasten die betrekking heeft op het onderhoud van de stad is ingezet voor dekking van de taakstelling bedrijfsvoering Stadsbeheer, ontstaan door ontvlechting Stadsbeheer uit dienst Ruimtelijke Ordening (€ 200.000,-).** Met de wijziging van de bijlage afschrijvingstermijnen in de Financiële verordening worden de langere afschrijftermijnen geformaliseerd. De gewijzigde lijst afschrijvingstermijnen moet nog van kracht zijn voor het begrotingsjaar 2015.

Organisatieverandering: vervallen van diensten

De gemeente Groningen heeft in 2012 en 2013 een omvangrijke organisatieverandering doorgemaakt. Belangrijkste gevolg is dat per 1 januari 2014 de dienstenstructuur is opgeheven en vervangen door een concernorganisatie met vakdirecties en programma's, één concernstaf en een shared service center. In de Financiële verordening is evenwel nog sprake van diensten. Voor de nieuwe situatie is aangesloten bij het Organisatiebesluit 2014 van de gemeente. Daar is voor de beschrijving van organisatieonderdelen in de nieuwe situatie gekozen voor het neutrale 'onderdeel', met als definitie van onderdeel: bundeling van organisatie-eenheden met samenhangende taken. Deze definitie is nu ook gehanteerd in de Financiële verordening, en "diensten" is overal vervangen door "onderdelen".

Autorisatie op niveau van programma

In Groningen autoriseert de raad de budgetten in de begroting op niveau van deelprogramma. Op 25 maart dit jaar in het kader van het raadsvoorstel 'Begroting nieuwe stijl' hebt u besloten om in lijn met uw sturende en kaderstellende rol ingaande 2016 de budgetten in de begroting te autoriseren op niveau van programma. De Financiële verordening zal hier op moeten worden aangepast. Daar is geregeld (artikel 4, lid 1) dat u met het vaststellen van de begroting de lasten en baten per deelprogramma autoriseert. Dit moet worden gewijzigd naar autorisatie per programma. Ook een aantal toelichtingen moet als gevolg hiervan worden aangepast. In de bijlage 'Overzicht bestaande en nieuwe tekst' wordt een overzicht gegeven van de verschillende wijzigingen. Verder hebben wij u toegezegd u tweemaal per jaar via de Voortgangsrapportages te informeren over de wijzigingen op deelprogramma-niveau. Het artikel over de Voortgangsrapportage (artikel 5, lid 3) is hier op aangepast.

Maatschappelijk draagvlak en participatie

N.v.t.

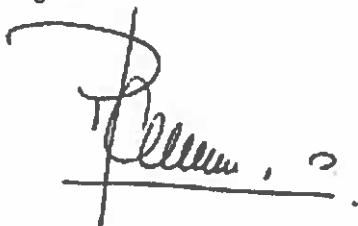
Financiële consequenties

De vrijval van middelen als gevolg van langere afschrijvingstermijnen bij Stadsbeheer wordt ingezet voor bezuinigingstaakstellingen op de bedrijfsvoering bij Stadsbeheer.

Vervolg

Nadat uw raad de wijzigingen heeft vastgesteld worden deze in de Financiële verordening verwerkt. De gevolgen van de gewijzigde afschrijvingstermijnen Stadsbeheer worden nog in 2015 in de administratie verwerkt.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,



de burgemeester,
Peter den Oudsten



de secretaris,
Peter Teesink

Bijlage. Overzicht bestaande en nieuwe tekst

| Bestaande tekst | Nieuwe tekst |
|--|--|
| <p>Artikel 1 Definities In deze verordening wordt verstaan onder:</p> <p>a. Dienst: <i>iedere organisatorische eenheid binnen de gemeentelijke organisatie met een eigen rechtstreekse verantwoordelijkheid aan het college.</i></p> | <p>Artikel 1 Definities In deze verordening wordt verstaan onder:</p> <p>a. Onderdeel: bundeling van organisatie-eenheden met samenhangende taken.</p> |
| <p>Artikel 2 Programma-indeling</p> <p>1. De raad stelt bij aanvang van een nieuwe raadsperiode een programma-indeling voor de komende raadsperiode vast.</p> <p>2. <i>De raad stelt bij aanvang van een nieuwe raadsperiode op voorstel van het college de onderverdeling van de programma's in deelprogramma's vast.</i></p> | <p>Artikel 2 Programma-indeling De raad stelt bij aanvang van een nieuwe raadsperiode een programma-indeling voor de komende raadsperiode vast.</p> |
| <p>Artikel 4 Autorisatie begroting en investeringskredieten</p> <p>1. De raad autoriseert met het vaststellen van de begroting de lasten en de baten per <i>deelprogramma.</i></p> | <p>Artikel 4 Autorisatie begroting en investeringskredieten</p> <p>1. De raad autoriseert met het vaststellen van de begroting de lasten en de baten per programma.</p> |
| <p>Artikel 5 Voortgangsrapportage</p> <p>3. De voortgangsrapportages gaan in op afwijkingen ten opzichte begroting na laatste wijziging voor zover groter dan 250 duizend euro. In ieder geval wordt aandacht besteed aan afwijkingen op de algemene uitkering.</p> | <p>Artikel 5 Voortgangsrapportage</p> <p>3. De voortgangsrapportages gaan in op afwijkingen ten opzichte begroting na laatste wijziging voor zover groter dan 250 duizend euro. In ieder geval wordt aandacht besteed aan afwijkingen op de algemene uitkering. Tevens wordt de raad via de Voortgangsrapportages geïnformeerd over de begrotingswijzigingen op deelprogramma-niveau.</p> |
| <p>Artikel 10 Administratie De administratie is zodanig van opzet en werking, dat zij in ieder geval dienstbaar is voor:</p> <p>1. het sturen en het beheersen van activiteiten en processen in de gemeente als geheel en in de <i>diensten;</i></p> | <p>Artikel 10 Administratie De administratie is zodanig van opzet en werking, dat zij in ieder geval dienstbaar is voor:</p> <p>1. het sturen en het beheersen van activiteiten en processen in de gemeente als geheel en in de onderdelen;</p> |
| <p>Artikel 13 Financiële organisatie Het college zorgt voor en legt vast:</p> <p>a. een eenduidige indeling van de gemeentelijke organisatie en een eenduidig toewijzing van de gemeentelijke taken aan de <i>diensten;</i></p> <p>e. de te maken afspraken met de <i>diensten</i> over de te leveren prestaties, de daarvoor beschikbare middelen en de wijze en frequentie van rapportage over de voortgang van de activiteiten en uitputting van middelen;</p> | <p>Artikel 13 Financiële organisatie Het college zorgt voor en legt vast:</p> <p>a. een eenduidige indeling van de gemeentelijke organisatie en een eenduidig toewijzing van de gemeentelijke taken aan de onderdelen;</p> <p>e. de te maken afspraken met de onderdelen over de te leveren prestaties, de daarvoor beschikbare middelen en de wijze en frequentie van rapportage over de voortgang van de activiteiten en uitputting van middelen;</p> |
| <p>Toelichting Artikel 1</p> <p>Onder c is het begrip deelprogramma gedefinieerd. <i>Op grond van artikel 8 van het BBV kan een programma van de begroting kan worden opgedeeld in prioriteiten. Prioriteit is hier ingevuld als de deelprogramma's waar we in Groningen mee werken.</i></p> | <p>Toelichting Artikel 1</p> <p>Onder c is het begrip deelprogramma gedefinieerd. In Groningen zijn de programma's van de begroting verdeeld in onderdelen, die deelprogramma worden genoemd.</p> |

| | |
|---|--|
| <p>Toelichting Artikel 2 Dit artikel bevat bepalingen over de inrichting van de begroting en de jaarstukken. De indeling van de programma's wordt bij aanvang van iedere raadsperiode door de raad vastgesteld. <i>De raad kan kiezen op welk niveau hij budgetten beschikbaar stelt: per programma of per deelprogramma. De raad van de gemeente Groningen heeft er eerder voor gekozen om budgetten per deelprogramma beschikbaar te stellen. Het tweede lid bepaalt dat de raad op voorstel van het college per programma de deelprogramma's vaststelt. Met het vaststellen van de deelprogramma's worden de programma's ingedeeld conform het vierde lid van artikel 8 BBV.</i> Het artikel bepaalt overigens niet dat elke nieuwe raadsperiode de gehele begroting en jaarstukken overhoop moeten worden gehaald. Als de indeling de vorige raadsperiode goed is bevallen, kan deze ongewijzigd of met kleine bijstellingen worden vastgesteld.</p> | <p>Toelichting Artikel 2 Dit artikel bevat bepalingen over de inrichting van de begroting en de jaarstukken. De indeling van de programma's wordt bij aanvang van iedere raadsperiode door de raad vastgesteld. Het artikel bepaalt overigens niet dat elke nieuwe raadsperiode de gehele begroting en jaarstukken overhoop moeten worden gehaald. Als de indeling de vorige raadsperiode goed is bevallen, kan deze ongewijzigd of met kleine bijstellingen worden vastgesteld.</p> |
| <p>Toelichting Artikel 3 In dit artikel zijn in aanvulling op het BBV bepalingen opgenomen voor de inrichting van de begroting. <i>Omdat de gemeente Groningen werkt met een autorisatieniveau op deelprogramma's worden de lasten en baten bij de programma's in de begroting en rekening per deelprogramma weergegeven.</i></p> | <p>Toelichting Artikel 3 In dit artikel zijn in aanvulling op het BBV bepalingen opgenomen voor de inrichting van de begroting. Het eerste lid schrijft voor dat bij de begroting en de jaarrekening naast de baten en de lasten van de programma's ook de baten en lasten van de deelprogramma's worden weergegeven.</p> |
| <p>Toelichting Artikel 4 Artikel 4 bevat nadere regels voor de autorisatie van de begroting en investeringskredieten. <i>In het eerste lid vindt de autorisatie van de baten en lasten plaats op het niveau van deelprogramma.</i></p> | <p>Toelichting Artikel 4 Artikel 4 bevat nadere regels voor de autorisatie van de begroting en investeringskredieten. In het eerste lid wordt aangegeven dat de raad van de gemeente Groningen budgetten op het niveau van programma beschikbaar stelt.</p> |
| <p>Toelichting Artikel 5</p> <p>Het derde lid bepaalt over welke afwijkingen ten opzichte van de begroting het college zich in de voortgangsrapportage moet verantwoorden.</p> <p><i>Door autorisatie op het niveau van deelprogramma's is er gedurende het jaar meer kans op begrotingswijzigingen. Daarom is er voor begrotingswijzigingen voor gekozen deze ten minste twee keer per jaar aan de raad aan te bieden (lid 4).</i></p> | <p>Toelichting Artikel 5</p> <p>Het derde lid bepaalt over welke afwijkingen ten opzichte van de begroting het college zich in de voortgangsrapportage moet verantwoorden. Tevens is hier bepaald dat de raad via de voortgangsrapportages geïnformeerd wordt over de begrotingswijzigingen op deelprogramma's.</p> |
| <p>Bijlage AFSCHRIJVINGSTERMIJNEN</p> <p>6 jaar</p> <ul style="list-style-type: none"> • Personenauto's en bestelauto's • Veegauto's klein | <p>Bijlage AFSCHRIJVINGSTERMIJNEN</p> <p>7 jaar</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bromfietsen/scooters |

| | |
|--|--|
| <p>8 jaar</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Vrachtauto's</i> • <i>Veegmachines</i> <p>9 jaar</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Zijbeladers (Milieudienst)</i> • <i>Afzet/portaalauto's (Milieudienst)</i> • <i>Kolkenzuigers (Milieudienst)</i> <p>10 jaar</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Kleine verbouwingen/renovaties (< € 250.000,-) voor zover niet aan kernvastgoed of parkeergarages</i> • <i>Brandweermateriaal</i> • <i>Meubilair, inrichting en inventaris van gebouwen</i> • <i>Telefoonvoorzieningen</i> • <i>Materieel winterdienst</i> • <i>Parkeerautomaten</i> • <i>Kunstgrasvelden</i> <p>11 jaar</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Kraakperswagens (Milieudienst)</i> <p>15 jaar</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Houten hulplokalen</i> • <i>Niet gebouwgebonden technische installaties</i> • <i>Gebouwgebonden technische installaties in gebouwen die niet vallen onder kernvastgoed of parkeergarage</i> | <p>8 jaar</p> <ul style="list-style-type: none"> • Personenauto's en bestelauto's • Aanhangers • Veegmachines klein (tot 4 m³) • Tuin- en parkmachines • Werktuigdragers <p>9 jaar</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vrachtauto's, kranen, shovels • Veegmachines groot (vanaf 4 m³) • Zijbeladers • tractoren <p>10 jaar</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kleine verbouwingen/renovaties (< € 250.000,-) voor zover niet aan kernvastgoed of parkeergarages • Brandweermateriaal • Meubilair, inrichting en inventaris van gebouwen • Telefoonvoorzieningen • Parkeerautomaten • Kunstgrasvelden • Portaalauto's • Kolkzuigers • Boten • Bovengrondse afvalinzamelmiddelen <p>11 jaar</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kraakperswagens • Ondergrondse afvalinzamelmiddelen • Materieel winterdienst <p>15 jaar</p> <ul style="list-style-type: none"> • Houten hulplokalen • Niet gebouwgebonden technische installaties • Gebouwgebonden technische installaties in gebouwen die niet vallen onder kernvastgoed of parkeergarage • Ondergrondse betonputten voor afvalcontainers |
|--|--|

-ontwerp-

VERORDENING TOT WIJZIGING FINANCIËLE VERORDENING GEMEENTE GRONINGEN 2013

DE RAAD VAN DE GEMEENTE GRONINGEN,

Gezien het voorstel van burgemeester en wethouders van ...

Gelet op artikel 212 Gemeentewet;

HEEFT BESLOTEN:

vast te stellen de Verordening tot wijziging van de Financiële Verordening gemeente Groningen 2013.

Artikel I.

A

Artikel 1, onderdeel a komt te luiden:

a. Onderdeel: bundeling van organisatie-eenheden met samenhangende taken.

B

Artikel 2 komt te luiden:

Artikel 2 Programma-indeling

De raad stelt bij aanvang van een nieuwe raadsperiode een programma-indeling voor de komende raadsperiode vast.

C

In artikel 4, eerste lid, wordt <<deelprogramma>> vervangen door: programma.

D

In artikel 5, derde lid, wordt na <<algemene uitkering.>> ingevoegd: Tevens wordt de raad via de Voortgangsrapportages geïnformeerd over de begrotingswijzigingen op deelprogrammaniveau.

E

In artikel 10, eerste lid, wordt <<diensten>> vervangen door: onderdelen.

F

In artikel 13, onderdelen a en e, wordt <<diensten>> vervangen door: onderdelen.

G

In de toelichting op artikel 1 wordt de passage

<< Op grond van artikel 8 van het BBV kan een programma van de begroting kan worden opgedeeld in prioriteiten. Prioriteit is hier ingevuld als de deelprogramma's waar we in Groningen mee werken.>> vervangen door:

In Groningen zijn de programma's van de begroting verdeeld in onderdelen, die deelprogramma worden genoemd.

H

In de toelichting op artikel 2 vervalt de passage

<< De raad kan kiezen op welk niveau hij budgetten beschikbaar stelt: per programma of per deelprogramma. De raad van de gemeente Groningen heeft er eerder voor gekozen om budgetten per deelprogramma beschikbaar te stellen. Het tweede lid bepaalt dat de raad op voorstel van het college per programma de deelprogramma's vaststelt. Met het vaststellen van de deelprogramma's worden de programma's ingedeeld conform het vierde lid van artikel 8 BBV.>>.

I

In de toelichting op artikel 3 wordt de passage

<< Omdat de gemeente Groningen werkt met een autorisatieniveau op deelprogramma's worden de lasten en baten bij de programma's in de begroting en rekening per deelprogramma weergegeven. >> vervangen door:

Het eerste lid schrijft voor dat bij de begroting en de jaarrekening naast de baten en de lasten van de programma's ook de baten en lasten van de deelprogramma's worden weergegeven.

J

In de toelichting op artikel 4 wordt de passage

<< In het eerste lid vindt de autorisatie van de baten en lasten plaats op het niveau van deelprogramma.>>

vervangen door:

In het eerste lid wordt aangegeven dat de raad van de gemeente Groningen budgetten op het niveau van programma beschikbaar stelt.

K

De toelichting op artikel 5 wordt als volgt gewijzigd:

1. in de toelichting op het derde lid wordt na <<verantwoorden.>> een passage ingevoegd die luidt: Tevens is hier bepaald dat de raad via de voortgangsrapportages geïnformeerd wordt over de begrotingswijzigingen op deelprogrammaniveau.

2. de passage << Door autorisatie op het niveau van deelprogramma's is er gedurende het jaar meer kans op begrotingswijzigingen. Daarom is er voor begrotingswijzigingen voor gekozen deze ten minste twee keer per jaar aan de raad aan te bieden (lid 4).>> vervalt.

Artikel II.

De bijlage Afschrijvingstermijnen wordt vervangen door bijlage 1.

Artikel III.

Artikel I van dit besluit treedt in werking vanaf 1 januari 2016 en geldt vanaf het begrotingsjaar 2016. Artikel II van dit besluit treedt in werking met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2015 en geldt vanaf het begrotingsjaar 2015.

Gedaan te Groningen in de openbare raadsvergadering van 2015.

De griffier,

De voorzitter,

Toon Dashorst

Peter den Oudsten

Bijlage 1

Bijlage AFSCHRIJVINGSTERMIJNEN, zoals bedoeld in artikel 6 lid 4 van de Financiële Verordening gemeente Groningen 2013

I. Investerings met economisch nut:

- | | |
|---------|---|
| 5 jaar | Instrumenten Communicatiemiddelen\-apparatuur Parkeermeters Leer- en hulpmiddelen Verplaatsing houten hulplokalen Ambulances |
| 7 jaar | Bromfietsen/scooters |
| 8 jaar | Personenauto's en bestelauto's Aanhangers Veegmachines klein (tot 4 m ³) Tuin- en parkmachines Werktuigdragers |
| 9 jaar | Vrachtauto's, kranen, shovels Veegmachines groot (vanaf 4 m ³) Zijbeladers Tractoren |
| 10 jaar | Kleine verbouwingen/renovaties (< € 250.000,-) voor zover niet aan kernvastgoed of parkeergarages Brandweermateriaal Meubilair, inrichting en inventaris van gebouwen Telefoonvoorzieningen Parkeerautomaten Kunstgrasvelden Portaalauto's Kolkzuigers Boten Bovengrondse afvalinzamelmiddelen |
| 11 jaar | Kraakperswagens Ondergrondse afvalinzamelmiddelen Materieel winterdienst |
| 12 jaar | Rijdend materieel brandweer |
| 15 jaar | Houten hulplokalen Niet gebouwgebonden technische installaties Gebouwgebonden technische installaties in gebouwen die niet vallen onder kernvastgoed of parkeergarage Ondergrondse betonputten voor afvalcontainers |
| 20 jaar | Grote verbouwingen/renovaties (> € 250.000,-) voor zover niet aan kernvastgoed of parkeergarages Aanleg parkeerterreinen |

- 25 jaar Restauratie historische gebouwen/monumenten
Bouw en inrichting kleedgebouwen (steen)
- 30 jaar Aankoop gebouwen voor zover niet-kernvastgoed
Aanleg van sportvelden
- 40 jaar Nieuwbouw gebouwen voor zover niet-kernvastgoed
Schoolgebouwen van na 1 januari 2000
Aanleg en uitbreiding van begraafplaatsen
Aanleg van havens
- 50 jaar Parkeergarages
Aankoop en nieuwbouw gebouwen behorend tot het kernvastgoed
Gebouwgebonden technische installaties bij kernvastgoed en parkeergarages, voor zover niet in het kader van de GrESCO als een business case uitgevoerd.
- 55 jaar Aanleg centrale riolering
- 60 jaar Schoolgebouwen van voor 1 januari 2000

Investerings GrESCO

Betreft technische installaties en voorzieningen die in het kader van de GrESCO als een business case worden uitgevoerd.

- 15 jaar Dubbel glas
Pompen
Ketels, installaties, appendages
- 20 jaar Zonnepanelen
Led verlichting
- 30 jaar Isolatie

Voor Automatisering:

- 4 jaar Laptops
- 5 jaar Pc's
Monitoren
Servers
Lokaal netwerk actief
Gronet actief
Plotters
- 8 jaar Applicaties (afhankelijk van werkprocessen tussen 3 en 8 jaar)
- 10 jaar Lokaal netwerk passief
- 15 jaar Gronet passief

II. Investerings met maatschappelijk nut:

- 10 jaar Verkeersregelinstallaties
Straatmeubilair
Speelvoorzieningen

- 20 jaar Openbare verlichting
- 40 jaar Bruggen, viaducten en tunnels
Waterwegen en waterbouwkundige werken
Wegen, straten, pleinen, fietspaden, voetpaden
Parken en plantsoenen
Ondergrondse kabels